

Функції самоменеджменту: сучасний погляд

М. І. Волобуєв

Київський національний торговельно-економічний університет
Corresponding author. E-mail: hrdirector@bigmir.net

Paper received 21.04.17; Accepted for publication 30.04.17.

Анотація. Стаття присвячено дослідженню різнобічних поглядів сучасних науковців на питання функцій самоменеджменту. Існує декілька різних поглядів на це питання, хоча превалює точка зору, яку висловив Л. Зайверт про те, що слід визначати такі функції самоменеджменту, як постановка мети, планування, прийняття рішень, реалізація і організація, контроль, інформація і комунікації. Запропоновано дещо інший перелік функцій самоменеджменту: постановка мети, планування, маркетинг, організація, мотивація, самоконтроль, інноваційна інформація і комунікація, облік і аудит. Викладена пропозиція потребує подальшого вивчення та розвитку.

Ключові слова: самоменеджмент, функції самоменеджменту, коло правил, самоконтроль, маркетинг, облік і аудит, мотивація.

Введення. На сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки більшість практиків і теоретиків менеджменту стикаються з проблемою, коли загальні закони не працюють, або не дають результату, який передбачається на основі світового досвіду. Висувається багато пояснень цьому, але більш доречним вважається таке, що визначає провідну роль особистості в ефективності організації. Тобто, від того, наскільки конкретна особистість менеджера підприємства підготовлена до управлінської діяльності залежить результативність цього підприємства.

Але практика менеджменту свідчить про те, що менеджер ефективний лише умов здатності керівника ефективно керувати в першу чергу самим собою. Тобто основа ефективного функціонування підприємства, структурного підрозділу закладена в ефективності менеджера керувати самим собою -своїм власним часом, своїми здібностями, емоціями тощо.

Виходячи з цього, на сьогодні важливішою проблемою виступає не визначення можливостей покращення роботи підприємством, а визначення шляхів удосконалення процесу управління менеджером власними ресурсами – часом, особистісними характеристиками, емоціями, вчинками тощо.

Короткий огляд публікацій з теми. Лотар Заверт наголошував на тому, що не можна навчитися керувати колективом, якщо не можеш навчитися керувати власним часом [4]. Пітер Друкер в роботі «Задачі менеджменту XXI сторіччя» [3] зазначає, що будь-який менеджер перед тим, як почати керувати підлеглими повинен в першу чергу навчитися розрізняти свої можливості. Для цього слід навчитися критично оцінювати власні сильні та слабкі сторони.

Деніел Гоулман в своїх роботах визначає важливість для будь-якого керівника мати високий рівень розвитку емоційного інтелекту [2]. На думку автора, менеджер досягає високої ефективності своєї діяльності лише при наявності здатності до оцінки власного емоційного стану та емоційного стану оточуючих, та можливості управління емоційним станом підлеглих, керівництва та своїм власним.

Але слід зауважити, що діяльність менеджера реалізується через певні види діяльності, через які він впливає на підлеглих та процеси – через функції менеджменту. Відповідно, управління самим собою – самоменеджмент, теж повинен реалізовуватися через певні функції самоменеджменту.

Мета. Метою цього дослідження є спроба визначити ті функції, що слід реалізовувати менеджеру для ефективного самоменеджменту.

Результати та їх обговорення. Проведене дослідження ставлення науковців до проблеми визначення функцій самоменеджменту дало змогу сформувати певну картину. Лотар Зайверт наголошує, що робота менеджера з управління самим собою полягає у виконанні певного «Кола правил», які по суті представляють собою функції самоменеджменту (рис. 1) [4]. Сред них є такі: постановка мети, планування, прийняття рішень, реалізація і організація та контроль. При цьому Л. Зайверт зазначає, що ці функції не є послідовними. Вони не змінюються одна за одною у певному алгоритмі, а виконуються людиною у різноманітному їх переплетінні та взаємопов'язаності. Л.Зайверт вважає, що зовні «Кола правил» знаходяться основні функції самоменеджменту, а внутрішнє коло – це додаткова функція, оскільки інформація та комунікації необхідні менеджеру для реалізації будь-якої з попередніх п'яти функцій.

В.Т. Шатун за результатами власних досліджень підтверджує думку Л. Зайверта, що в самоменеджменті слід визначати такі функції, як: визначення мети, планування, рішення, організація і реалізація, контроль [6].

Але дехто з науковців вважає, що Л. Зайверт розглядав самоменеджмент дещо однобічно, закладаючи в основу цього процесу лише уміння керувати власним часом, тобто лише тайм-менеджмент [1, 5, 7]. Не припинюючи вадливості та актуальності вміння керувати часом, вони зазначали, що процес самоменеджменту включає в себе не лише управління часом. Так само важливими є здатність до самооцінки, управління власними емоціями, іміджом.

Професор Семенов А.К. зазначає, що самоменеджмент керівника повинен містити в собі необхідність виконання таких функцій, як: 1) постановка мети, 2) планування особистого часу менеджера, 3) визначення пріоритетів, 4) складання розпорядку дня та організація трудового процесу, 5) самоконтроль та коригування цілей [5].

А Алексєєв навіть пропонує використовувати для визначення функцій менеджменту та самоменеджменту так званий цикл Шухарда, або цикл Деминга. В цьому циклі відбувається постійне циклічне повторю-

вання виконання функцій планування – виконання – контролю – управляючої дії [1].

Вважаю, що слід винести взагалі поняття «прийняття рішення» за межі функцій управління менеджером самим собою, оскільки процес прийняття рішення є обов'язковою складовою всіх функцій як в менеджменті, так і в самоменеджменті. Менеджер приймає рішення під час постановки мети, планування завдань для досягнення поставленої мети, під час контролю (або самоконтролю) тощо.

Рис. 1. «Коло правил» в самоменеджменті за Л. Зайвертом [ЗАЙВЕРТ].

На нашу думку, питання визначення певного необхідного переліку функцій в самоменеджменті достатньо складне та неоднозначне. Але власний досвід та передовий досвід сучасних дослідників свідчить про можливість перегляду поглядів на цю проблему.

Вважаємо, що заслугоує на увагу, припущення, що перелік функцій для оптимізації процесу управління менеджером власними ресурсами слід розширити та викласти у такій редакції (рисунок 2).

Рис. 2. Функції самоменеджменту (розробка автора).

Рисунок 2 свідчить, що авторська розробка не ставить під сумнів постулати Л. Зайверта, а лише дещо їх удосконалює та уточнює.

Так, разом з такими функціями самоменеджменту, що не викликають сумнівів, як «постановка мети» та «планування», пропонується додати функцію «маркетинг».

Реалізація функції «маркетинг» допоможе менеджеру дослідити власні ресурси та визначитися з ти-

ми, що сприятимуть особистій ефективній діяльності – особисті переваги, сильні сторони. Крім того, через реалізацію функції «маркетинг» менеджер визначається з тим, що йому буде заважати в його діяльності – слабкі сторони. Функція «маркетинг» дозволяє ще до початку реалізації запланованих заходів з досягнення поставленої мети визначитися менеджеру – чи є у нього ресурси для цього. Відповідно, результати такої самооцінки або дають можливість визначити менеджеру необхідні кроки для набуття необхідних ресурсів, або переглянути складений план досягнення мети. Можливо, реалізація функції «маркетинг» призведе до перегляду самої мети. Таким чином, є можливість заощадити час та ресурси та не братися до виконання завдань за відсутності необхідних особистих ресурсів.

Пропонується ввести ще одну нову функцію – «мотивація». Мотивація за своєю суттю є сумою мотивів, яка дає відповідь менеджеру на запитання «Чому він повинен виконати всі заплановані завдання та досягти поставленої мети?». Важливим для менеджера є обґрунтування відповіді в першу чергу для себе самого. Правильно обрана самомотивація не залишається поза увагою підлеглих і тому стає основою для їх самомотивування та базовим елементом програми стимулювання менеджером свого персоналу. З іншого боку, відсутність уваги менеджера до реалізації функції «мотивація» самого себе, або неправильний підбір мотивів для виконання своєї роботи може призвести до негативного сприйняття ситуації підлеглими цього менеджера та в кінці кінців не дати очікуваного результату, або призвести до неочікуваного та небажаного результату.

Звична вже функція контролю в самоменеджменті трансформується в функцію «самоконтроль». Достатньо складна для повноцінної реалізації функція, оскільки вимагає від менеджера правильно побудованої мотивації та постійного змушування самого себе до активного виконання запланованих заходів з досягнення поставленої мети.

За звичною вже функцією контролю пропонується додати ще функцію «облік і аналіз». Через реалізацію цієї функції менеджер має можливість підвести підсумки виконаної роботи, облікувати його параметри. При цьому може бути зроблений висновок не лише про те, чи досягнута поставлена мета. Облік та аналіз отриманого результату дає можливість дати правильну оцінку всім попередньо реалізованим функціям. Починаючи з самого початку стає зрозумілим – чи правильно та адекватно було побудовано менеджером постановку власної мети, проведено відповідне меті планування кроків для її досягнення, правильно та об'єктивно оцінені власні ресурси та зовнішні чинники, у повній відповідності до мети побудована організація виконання, обрані відповідні мотиви, достатньо серйозним був самоконтроль. Важливість функції обліку та аналізу полягає не тільки у підведенні підсумків, але й у тому, що вона дає можливість вносити коригування при наступному досягненні схожої мети, виконання аналогічних завдань. Крім того, психологічна особливість менеджера як особистості полягає в тому, що облікований результат та грамотний аналіз завжди лягають в основу постановки наступної мети.

Тому модель функцій самоменеджменту можна представити у вигляді об'ємної спіралі, коли базою для постановки будь-якої мети стає попередньо отриманий результат.

Додаткова функція «інформація і комунікація» потребує невеличкого уточнення. Можливо, слід додати до назви функції слово «інноваційні». Менеджер не лише під час організації роботи свого підрозділу або організації, але й під час побудови процесу самоменеджменту повинен користуватися переважно сучасною інформацією та будувати комунікації з використанням сучасних доступних інновацій.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити певні висновки:

При тому, що питання функцій самоменеджменту знаходиться в області пильної уваги науковців вже достатньо тривалий час, відсутня узгоджена точка

зору про кількість та склад цих функцій самоменеджменту.

Більшість науковців сходяться у думці, яку в свій час висловив автор терміну «самоменеджмент» Лотар Зайверт про те, що до функцій самоменеджменту слід відносити постановку мети, планування, прийняття рішення, реалізація і організація, контроль як основні функції та як додаткова – інформація і комунікація.

Аналіз сучасної літератури та власний практичний досвід дозволяє зробити припущення, що перелік функцій самоменеджменту потребує деякого перегляду. Пропонується розглядати функції самоменеджменту у такій редакції: постановка мети, планування, маркетинг, організація, мотивація, самоконтроль, інноваційна інформація і комунікація, облік і аудит. Зрозуміло, що висунута пропозиція потребує подальшого розвитку та глибокого вивчення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А. Цикл менеджмента. Режим доступа: <http://manager.mpfmargtu.edusite.ru/p35aa1.html>
2. Гоулман Д. Эмоциональный интеллект / Дэниел Гоулман; пер. с англ. А.П. Исаевой. - М. : АСТ: АСТ МОСКВА; Владимир : ВКТ, 2009. – 478с.
3. Друкер Питер, Ф. Задачи менеджмента в XXI веке.: Пер. с англ.: – М.: Издательский дом «Вильямс», 2004. – 272с.
4. Зайверт Л. Ваше время — в Ваших руках: (Советы руководителям, как эффективно использовать рабочее время): Пер. с нем. / Л. Зайверт. – Москва : Интерэксперт : Инфра-М, 1995. – 267с.
5. Семенов А.К. Самоменеджмент руководителя <http://www.elitarium.ru/vremja-planirovanie-postanovka-celej-zadachi-rezultat-menedzher-rukovoditel-samomenedzhment/>
6. Шатун В.Т. Основы менеджмента: Навчальний посібник. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 376с.
7. Шевелева В.П. Учебное пособие для подготовки к экзамену по менеджменту. Краткий курс лекций для студентов, обучающихся по специальности 080501 «Менеджмент». - Нижнетагильский торгово-экономический колледж. - Нижний Тагил, 2009. - 227с.

REFERENCES

1. Alekseev A. Management Cycle. Access mode: <http://manager.mpfmargtu.edusite.ru/p35aa1.html>
2. Goleman D. Emotional Intelligence. M.: AST: AST Moscow; Vladimir: VKT? 2009/ - 478p.
3. Drucker Peter F. Management Challenges for the 21st Century. – M.: Publishing House “Williams”. 2007. – 272p.
4. Seiwert Lothar Your time is in your hands: (Tips for managers, how to effectively use working time). Translation from German/ Moscow: Interexpert, Infra-M. 1995. – 267p.
5. Semenov A.K. Self-management of the chief. Access mode: <http://www.elitarium.ru/vremja-planirovanie-postanovka-celej-zadachi-rezultat-menedzher-rukovoditel-samomenedzhment/>
6. Shatun V.T. Fundamentals of management: tutorial. Mikolaiv: Publish. MGGU Named after Peter Mochila, 2006. – 376p.
7. Sheveleva V.P. A study guide for the preparation for the exam on management. A short course of lectures for students studying in the specialty 080501 “Management”. - Nizhny Tagil Trade and Economic College. - Nizhny Tagil, 2009. – 227p.

Функции самоменеджмента: современный взгляд

М. И. Волобуев

Аннотация: Статья посвящена исследованию разносторонних взглядов современных ученых на вопрос функций самоменеджмента. Существует несколько различных взглядов на этот вопрос, хотя превалирует точка зрения, которую высказал Л.Зайверт о том, что следует определять такие функции самоменеджмента, как постановка цели, планирование, принятие решений, реализация и организация, контроль, информация и коммуникации. Предложено несколько иной перечень функций самоменеджмента: постановка цели, планирование, маркетинг, организация, мотивация, самоконтроль, инновационная информация и коммуникация, учет и аудит. Изложено предложение требует дальнейшего изучения и развития.

Ключевые слова: самоменеджмент, функции самоменеджмента, круг правил, самоконтроль, маркетинг, учет и аудит, мотивация.

Self-management functions: modern look

M. I. Volobuev

Abstract: The article investigates the diverse views of modern scholars on issues of self-management functions. There are several different views on this issue, although the prevailing view expressed by L. Zayvert that should define self-management features such as goal-setting, planning, decision making, implementation and organization, control, information and communication. A slightly different functions for self-management, goal-setting, planning, marketing, organization, motivation, self-control, innovative information and communication, accounting and auditing. The proposals requires further study and development.

Keywords: self-management, self-management function, range rules, self-control, marketing, accounting and auditing, motivation.